

แนวทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพ
ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

โดย

นายเรวัต คำนวนสิน

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาฝีมือแรงงาน
(นักวิชาการแรงงาน 9 ชช)
ตำแหน่งเลขที่ 5

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

7 12.05.6
17691
2546

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

09093

แนวทางการดำเนินการแนะ

บทคัดย่อ

หัวเรื่อง	แนวทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
ผู้ศึกษา	นายเรวัต คำนวนสิน นักวิชาการฝึกอาชีพ 8 ว
หน่วยงาน	สำนักพัฒนาผู้ฝึกและเทคโนโลยีการฝึก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
ปีที่ศึกษา	2546

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการดำเนินการแนะแนวอาชีพที่สอดคล้องกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งเป็นแนวทางให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ใช้ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากตำราทางวิชาการ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการแนะแนวอาชีพ วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการแนะอาชีพ และการให้บริการแนะแนวอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า

รูปแบบการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพของกรมดังนี้ คือ (1) รูปแบบการแนะแนวอาชีพสำหรับการฝึกเตรียมเข้าทำงาน เป็นการแนะแนวอาชีพให้กับผู้สมัครเข้ารับการฝึกที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สมัครมีความเข้าใจในตนเอง เพื่อให้การตัดสินใจเลือกฝึกอาชีพตรงกับความต้องการของผู้สมัครมากที่สุด (2) รูปแบบการแนะแนวอาชีพสำหรับการฝึกยกระดับฝีมือ เป็นการแนะแนวอาชีพให้กับผู้ทำงานอยู่แล้ว เพื่อช่วยวางแผนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่

วิธีดำเนินการแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย (1) จัดทำแบบวัดความสนใจ และแบบวัดความถนัดทางช่าง ใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจผู้เข้ารับการศึกษาว่ามี ความสนใจและถนัดทางอาชีพด้านใด ซึ่งเป็นข้อมูลให้ผู้สมัครได้พิจารณาตนเองเป็นอันดับแรก (2) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาชีพและตลาดแรงงาน ประกอบด้วย ฐานข้อมูลการพัฒนาฝีมือแรงงานกับการมีงานทำ 33 อาชีพ และข่าวสารตลาดแรงงาน (3) จัดทำคู่มือแนะแนวอาชีพ คู่มือการใช้แบบวัดความสนใจ เพื่อพัฒนาอาชีพ คู่มือการใช้แบบวัดความถนัดทางช่าง สำหรับเจ้าหน้าที่แนะแนวของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (4) พัฒนาสื่อแนะแนว โดยจัดทำเป็น Career Guidance Package ในรูปแบบ ต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์การเลือกฝึกอาชีพ แผ่นพับแสดงอาชีพ เอกสาร หนังสือ CBST แนะแนวอาชีพ วิทยุทัศน์แนะแนวอาชีพ และ CD-ROM แนะแนวอาชีพ เป็นต้น (5) จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่แนะแนวอาชีพในหน่วยงานสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการแนะแนวอาชีพ สามารถให้คำปรึกษาและแนะแนวอาชีพได้ในระดับหนึ่ง (6) จัดทำรพชราสัมพันธ์และบริการแนะแนวอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และบริการแนะแนวอาชีพเชิงรุก โดยให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดรับผิดชอบ ร่วมกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และ (7) ดำเนินการทดลองปฏิบัติการแนะแนวอาชีพกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในพื้นที่ ที่กำหนด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการประชาสัมพันธ์และบริการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนการแนะแนวอาชีพ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนสำคัญของการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ (1) สัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ทราบภูมิหลังของผู้สมัคร (2) ทดสอบวัดความสนใจ และความถนัดทางอาชีพของผู้สมัคร (3) ให้ผู้สมัครเลือกฝึกอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยจะมีฐานข้อมูลอาชีพ แนวโน้มของอาชีพ และตลาดแรงงานประกอบการตัดสินใจ และ (4) ผู้สมัครวางแผนการฝึกอาชีพและลงทะเบียนฝึก

การให้บริการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การแนะแนวอาชีพแบบตัวต่อตัว เป็นการให้บริการกับผู้สมัครเข้ารับการศึกษาฝึกอาชีพทุกรายที่มาใช้บริการที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด (2) การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่ม กรณีมีผู้สมัครจำนวนมากเจ้าหน้าที่จะให้คำแนะนำข้อมูลอาชีพ และหลักสูตรการฝึกอาชีพเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ได้กำหนดการให้บริการแนะแนวอาชีพทั้งในหน่วยงาน

สถาบัน/ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และการให้บริการแนะแนวอาชีพภายนอกหน่วยงานซึ่งอาจเป็น โรงเรียน โรงงาน ชุมชน หรือหมู่บ้าน ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้

ข้อแตกต่างของการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กับหน่วยงานอื่นคือ เมื่อผู้สมัครเลือกอาชีพที่ต้องการฝึกได้แล้ว ผู้สมัครจะต้องเข้าฝึกอบรมโปรแกรมการฝึกเทคนิคพื้นฐาน โดยจัดให้มีการทดสอบด้านเทคนิคก่อน เพื่อจะได้ทราบถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะเบื้องต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สมัครเข้าฝึกอบรมได้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถที่มีอยู่ และสำหรับผู้สมัครที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้จัดทำหลักสูตรการประกอบอาชีพอิสระรองรับไว้ เพื่อให้ผู้สมัครมีกิจการเป็นของตนเอง มีอิสระในการทำงานและหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

บัณฑิตอาชีพ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาอาชีพของผู้ที่มาจากสายระบบการศึกษา และผู้ด้อยโอกาสที่มาจากระบบการพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้มีแนวทางการพัฒนาตนเองก้าวไปสู่การเป็นผู้ปฏิบัติงานอาชีพขั้นสูง

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการกำหนดการดำเนินการแนะแนวอาชีพ เป็นภารกิจที่ชัดเจนของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และมีการปรับโครงสร้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่แนะแนวอาชีพประจำ สพร. และ ศพจ. ทุกแห่ง รวมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มงาน/ฝ่ายแนะแนวอาชีพขึ้นภายในกลุ่มงานพัฒนาระบบและรูปแบบการฝึก เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานของกรมต่อไป

2) ควรมีการประชุมชี้แจงแก่ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดของ สพร. และ ศพจ. เพื่อสร้างความเข้าใจและมีทัศนคติที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการดำเนินการแนะแนวอาชีพ

3) ควรมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่แนะแนวอาชีพของ สพร. และ ศพจ. อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อให้มีทักษะความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาและแนะแนวอาชีพ

4) ควรมีการนิเทศ ติดตามผล เพื่อปรับปรุงแบบทดสอบ แบบวัดต่าง ๆ ที่ประกอบการแนะแนวอาชีพให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

คำนำ

การแนะแนวอาชีพ เป็นกิจกรรมใหม่ที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้นำเข้ามาเสริมให้ระบบการพัฒนาฝีมือแรงงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้สมัครเข้ารับการฝึกได้เข้าใจตนเองถึงความสนใจ ความถนัดในอาชีพ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชีพความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกฝึกอาชีพได้อย่างถูกต้อง

จากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงาน ด้านแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ จนได้ระบบการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ประกอบด้วย รูปแบบการแนะแนวอาชีพ วิธีดำเนินการแนะแนวอาชีพ ขั้นตอนการแนะแนวอาชีพ และการให้บริการแนะแนวอาชีพ พร้อมกับได้จัดทำเป็นเอกสารขึ้นเพื่อนำเสนอกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กำหนดเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดได้นำไปปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากนำไปปฏิบัติจริงอาจพบปัญหาอุปสรรคได้ จึงควรมอบให้หน่วยงานรับผิดชอบทำการศึกษา วิจัย เพื่อปรับปรุงระบบการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน” ผู้ศึกษาหวังว่า การศึกษาครั้งนี้จะช่วยชี้นำทิศทางการดำเนินการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้เหมาะสมกับการพัฒนากำลังแรงงานของประเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

นายเรวัต คำนวนสิน

พฤศจิกายน 2546

สารบัญ

หน้า		
บทคัดย่อ		ก-ค
คำนำ		ง
สารบัญ		จ-ฉ
สารบัญแผนภูมิ		ช
สารบัญตาราง		ช
บทที่ 1	บทนำ	
	1.1 หลักการและเหตุผล	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
	1.3 วิธีดำเนินการศึกษา	4
	1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2	แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ	5
	2.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ	11
	2.3 การแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน	13
	2.4 แผนแม่บทพัฒนากำลังคนเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและบริการ ของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2549	15
	2.5 แผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2540-2544)	19
	2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 3	หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	
	3.1 ระบบการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	22
	3.2 ข้อแตกต่างของการแนะแนวอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	47
	3.3 บันไดอาชีพ	50

บทที่ 4	สรุปและข้อเสนอแนะ	
	4.1 สรุป	52
	4.2 ข้อเสนอแนะ	55
บรรณานุกรม		57
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก 1 แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล	59
	ภาคผนวก 2 แบบทดสอบความสนใจเพื่อการพัฒนาอาชีพสำหรับบุคคลทั่วไป	61
	ภาคผนวก 3 การสำรวจทางเลือกในการเข้ารับการฝึกกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	81
	ภาคผนวก 4 แบบทดสอบวัดความถนัดทางอาชีพ	93
	ภาคผนวก 5 แบบทดสอบพื้นฐานทางอาชีพ	99
	ภาคผนวก 6 ตัวอย่างฐานข้อมูลทางอาชีพ	107
	ภาคผนวก 7 โปสเตอร์การเลือกฝึกอาชีพ	111
	ภาคผนวก 8 แผ่นพับแสดงอาชีพ	115
	ภาคผนวก 9 เอกสารแนะแนวอาชีพ	118
	ภาคผนวก 10 แผ่น CD-ROM แนะแนวอาชีพ	121
	ภาคผนวก 11 รถแนะแนวอาชีพเคลื่อนที่	123

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1	รูปแบบการแนะแนวอาชีพสำหรับการฝึกเตรียมเข้าทำงาน	23
แผนภูมิที่ 2	รูปแบบการแนะแนวอาชีพสำหรับการฝึกยกระดับฝีมือ	25
แผนภูมิที่ 3	การฝึกเทคนิคพื้นฐาน	47
แผนภูมิที่ 4	การพัฒนาอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน	51

สารบัญตาราง

		หน้า
แผนภาพที่ 1	ลำดับขั้นตอนการให้คำแนะนำอาชีพและการรับสมัคร เข้ารับการฝึกอาชีพกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	45